

jako dodatečný stimul k řešení jejich životní situace ekonomickou aktivitou, se všemi pozitivními dopady na společnost. V realitě by členové domácnosti pravděpodobně vybírali z obou dvou uvažovaných variant řešení.

Při zvážení dopadů je třeba brát též v úvahu, že analýza byla provedena na dostupných datech SILC 2008, které zahrnují příjmy domácností za rok 2007. Od roku 2007 však došlo k reálnému růstu pracovních příjmů při současně fixaci dávek životního minima. Okruh příjemců a výše průměrné dávky by proto měly po roce 2007 klesat. Na druhou stranu je ale potřeba vzít v úvahu dopad ekonomické krize z minulých let, v jejímž důsledku došlo ke zvýšení míry nezaměstnanosti a nejspíš tedy i počtu příjemců dávky. Tyto dvě protichůdné tendence měly vliv na to, že v roce 2008 klesl objem prostředků vyplacených na sociální příplatek na 3,2 mld. Kč a v roce 2009 dále na 3,0 mld. Kč. V roce 2010 pak objem vyplacených dávek ještě mírně stoupl na 3,1 mld. Kč.

Autor působí ve VÚPSV a na ESF MU.

Tabulka č. 15: Vliv zrušení SP na změnu relativní chudoby domácnosti - Druh domácnosti podle vzdělání (v %)

domácnosti se "zhoršením" chudoby	dom_vzd			
	1	2	3	celkem
"0"	9,0	75,6	15,4	100,0
"1"	23,9	71,7	4,5	100,0
celkem	9,1	75,6	15,3	100,0

Pozn.: Domácnosti "1" jsou označeny domácnosti z tabulky č. 9 (celkem 50 015 domácností), které se vlivem zrušení SP posunuly do "těžší" formy relativní chudoby. Domácnosti "0" jsou všechny ostatní domácnosti (4 031 837 domácností)

Druh domácnosti podle vzdělání definován: 1 - nízká úroveň (oba partneři základní/bez vzdělání); 2 - střední úroveň (aspoň jeden z partnerů SŠ); 3 - vysoká úroveň (aspoň jeden z partnerů VŠ)

Tabulka č. 16: Vliv zrušení SP na změnu relativní chudoby domácnosti - vzdělání osoby v čele (v %)

domácnosti se „zhoršením“ chudoby	vzd_p										celkem
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
"0"	0,0	0,2	10,5	44,8	29,5	1,2	0,8	1,2	10,6	1,2	100,0
"1"	0,0	0,0	25,9	52,2	17,2	0,2	0,0	0,0	4,5	0,0	100,0
celkem	0,0	0,2	10,7	44,9	29,3	1,2	0,8	1,1	10,5	1,2	100,0

Pozn.: Domácnosti "1" jsou označeny domácnosti z tabulky č. 9 (celkem 50 015 domácností), které se vlivem zrušení SP posunuly do "těžší" formy relativní chudoby. Domácnosti "0" jsou všechny ostatní domácnosti (4 031 837 domácností)

Vzdělání osoby v čele definováno: 0 - neukončený 1. stupeň ZŠ; 1 - první stupeň ZŠ; 2 - druhý stupeň ZŠ; 3 - vyučení, nižší střední (bez maturity); 4 - úplné střední s maturitou; 5 - nástavbové studium, pomaturitní kurzy; 6 - vyšší odborné; 7 - vysokoškolské bakalářské; 8 - vysokoškolské magisterské či inženýrské; 9 - doktorské.

Příjemci sociálního příplatku na základě analýzy dat statistiky rodinných účtů 2008. Příklad analýzy dopadu zrušení dávky

Pavel Kofroň

Sociální příplatek dostane žadatel pouze v případě, že pečuje alespoň o jedno dítě a rozhodný měsíční příjem nepřevyšoval 2násobek životního minima. Do příjmu se nezapočítává výživné, které v rozhodném období platila osoba dítěti, se kterým je pro účely této dávky společně posuzovanou.

Tabulka č. 1: Sociální příplatek a státní sociální podpora v letech 2007–2008

	Výdaje (tis. Kč)		Meziroční index %	Počet vyplacených dávek		Meziroční index %	Průměrný měsíční počet vyplacených dávek		Meziroční index %
	2007	2008		2007	2008		2007	2008	
Sociální příplatek	4 607 067	2 961 605	64,3	2 890 057	1 992 590	68,9	240 838	166 049	68,9
SSP celkem	48 532 951	41 081 807	84,6	28 845 073	18 308 066	63,5	2 403 756	1 525 672	63,5

Příjemci sociálního příplatku obdrželi v roce 2007 celkem 2 890 057 dávek, celková vyplacená částka byla 4 607 067 tis. Kč, průměrná výše dávky byla 1594 Kč. Počet vyplacených dávek sociálního příplatku byl v roce 2008 1 992 590, což je o 0,9 milionů dávek méně než v roce 2007. Celkem bylo na tuto dávku v roce 2008 vyplaceno 3 174 047 tis. Kč, tato částka byla nižší oproti předcházejícímu roku o 1 433 020 tis. Kč, průměrná výše dávky byla 1593 Kč.

Snížení hranice nároku na sociální příplatek od 1. 1. 2008 ze 2,2násobku ŽM na 2,0násobek ŽM bylo částečně kompenzováno daňovými slevami, kdy se daňová sleva na dítě zvýšila z částky 6000 Kč ročně na částku 10 680 Kč ročně.

Následující tabulky jsou zpracovány podle primárního zdroje dat „Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů“ za rok 2008 poskytnutých ČSÚ. Zvoleny jsou tři typy domácností:

- domácnosti s dětmi celkem,
- čisté neúplné domácnosti s dětmi,
- domácnosti s dětmi a minimálními příjmy.

Soubory výše uvedených domácností jsou poměrně malé, nejmenší je soubor domácností s minimálními příjmy. Z tohoto důvodu nebylo provedeno podrobnější členění souboru, např. podle počtu dětí, osob apod. V analýze jsou uvedeny počty příjemců podle zvolené škály násobku životního minima domácnosti. Dále je uvedena průměrná výše sociálního příplatku v jednotlivých pásmech násobku životního minima. Členění je podle třech úrovní čistého příjmu: celkového čistého příjmu, podle celkového čistého příjmu bez dávek hmotné nouze a podle celkového čistého příjmu bez dávek hmotné nouze a sociálního příplatku.

Tabulka č. 2: Hranice příjmů rodiny omezující nárok na sociální příplatek 2008

úplná rodina - 2 rodiče s:	životní minimum	hranice čistého příjmu měsíčně
jedním dítětem do 6 let	7 080 Kč	14 160 Kč
dvěma dětmi 5, 8 let	9 040 Kč	18 080 Kč
třemi dětmi 5, 8, a 12 let	11 000 Kč	22 000 Kč
čtyřmi dětmi 5, 8, 12 a 16 let	13 250 Kč	26 500 Kč

Domácnosti s dětmi celkem

Domácnosti s dětmi celkem mají nejnižší průměrnou výši sociálního příplatku na dítě ze všech sledovaných skupin domácností. Průměrná výše této dávky

na domácnost je však nejnižší. Efekt poskytnutého sociálního příplatku ukazují tabulky č. 6 a 8, tento účinek je především patrný u domácností s příjmem do životního minima, kdy podíl domácností v pásmu do životního minima sni-

žuje o 7,9 procentního bodu. Sociální příplatek tak má vyšší účinek než dávky hmotné nouze, jejichž účinek na snížení počtu domácností pod životním minimem je na úrovni 3 procentních bodů (tabulka č. 4 a 6).

Tabulka č. 3: Sociální příplatek - domácnosti s dětmi celkem

počet domácností příjemců	330
průměrná výše dávky na domácnost (Kč, měsíc)	1 140
celkem vyplaceno (Kč, rok)	4 514 377
průměrná výše dávky na dítě (Kč, rok)	8 041
průměrná výše dávky na dítě (Kč, měsíc)	670

Tabulka č. 5: Průměrná výše sociálního příplatku (v Kč na domácnost a měsíc)

do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM
0	1 282	1 694	1 561	984	935

Tabulka č. 7: Průměrná výše dávek (čistý příjem bez dávek hmotné nouze, Kč, měsíc, domácnost)

do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM
206	1 466	1 662	1 514	983	878

Tabulka ukazuje průměrnou výši sociálního příplatku podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze) ve vztahu k ŽM

Tabulka č. 9: Průměrná výše dávek (čistý příjem bez dávek hmotné nouze a sociálního příplatku, Kč, měsíc, domácnost)

do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM
953	1 977	1 807	1 252	887	571

Tabulka ukazuje průměrnou výši sociálního příplatku podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze a sociálního příplatku) ve vztahu k ŽM

Čisté neúplné domácnosti s dětmi

Čisté neúplné domácnosti mají nejvyšší průměrnou výši dávky na dítě ze všech tří sledovaných skupin domácností. Domácnosti s příjmem v pásmu do životního minima

mají nejvyšší průměrnou výši sociálního příplatku na domácnost. U tohoto typu domácností se nejvíce projevuje vliv sociálního příplatku, kdy před přijetím této dávky je podíl domácností s příjmem do životního minima na úrovni 14,5 %, po přijetí dávky se podíl

domácností snižuje o 11,5 procentního bodu (tabulka č. 13 a 15). Efekt sociálního příplatku je vyšší, než je tomu u dávek hmotné nouze, podle tabulek č. 11 a 13 snižují dávky hmotné nouze podíl domácností pod životním minimem o 6,7 procentního bodu.

Tabulka č. 10: Sociální příplatek - čisté neúplné domácnosti s dětmi

počet domácností příjemců	228
průměrná výše dávky na domácnost (Kč, měsíc)	1 206
celkem vyplaceno (Kč, rok)	3 299 226
průměrná výše dávky na dítě (Kč, rok)	9 659
průměrná výše dávky na dítě (Kč, měsíc)	805

Tabulka č. 12: Průměrná výše dávek (v Kč na domácnost a měsíc)

do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM
0	1 650	1 642	1 512	1 001	1 068

Tabulka č. 14: Průměrná výše dávek (čistý příjem bez dávek hmotné nouze, Kč, měsíc, domácnost)

do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM
0	1 253	1 560	1 506	1 003	982

Tabulka ukazuje průměrnou výši sociálního příplatku podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze) ve vztahu k ŽM

Tabulka č. 16: Průměrná výše dávek (čistý příjem bez dávek hmotné nouze a sociálního příplatku, Kč, měsíc, domácnost)

do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM
0	1 941	1 850	1 173	860	508

Tabulka ukazuje průměrnou výši sociálního příplatku podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze a sociálního příplatku) ve vztahu k ŽM

Tabulka č. 4: Počty domácností (příjemců sociálního příplatku) podle násobků životního minima

	do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM	celkem
	0	4	21	74	82	149	330
podíl %	0,0	1,2	6,4	22,4	24,8	45,2	100,0

Tabulka č. 6: Počty domácností podle násobků životního minima (čistý příjem bez dávek hmotné nouze)

	do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM	celkem
	2	12	34	73	72	137	330
podíl %	0,6	3,6	10,3	22,1	21,8	41,5	100,0

Tabulka ukazuje počty domácností (příjemců sociálního příplatku) podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze) ve vztahu k ŽM

Tabulka č. 8: Počty domácností podle násobků životního minima (čistý příjem bez dávek hmotné nouze a sociálního příplatku)

	do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM	celkem
	3	37	47	85	58	100	330
podíl %	0,9	11,2	14,2	25,8	17,6	30,3	100,0

Tabulka ukazuje počty domácností (příjemců sociálního příplatku) podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze a sociálního příjmu) ve vztahu k ŽM

Tabulka č. 11: Počty domácností (příjemců sociálního příplatku) podle násobků životního minima

	do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM	celkem
	0	3	16	56	65	88	228
podíl %	0	1,3	7,0	24,6	28,5	38,6	100,0

Tabulka č. 13: Počty domácností podle násobků životního minima (čistý příjem bez dávek hmotné nouze)

	do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM	celkem
	0	8	30	58	55	77	228
podíl %	0	3,5	13,2	25,4	24,1	33,8	100,0

Tabulka ukazuje počty domácností (příjemců sociálního příplatku) podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze) ve vztahu k ŽM

Tabulka č. 15: Počty domácností podle násobků životního minima (čistý příjem bez dávek hmotné nouze a sociálního příplatku)

	do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	nad 2,0 ŽM	celkem
	0	33	40	63	45	46	228
podíl %	0	14,5	17,5	27,6	19,7	20,2	100,0

Tabulka ukazuje počty domácností (příjemců sociálního příplatku) podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze a sociálního příjmu) ve vztahu k ŽM

Domácnosti s dětmi a minimálními příjmy

Domácnosti s dětmi a minimálními příjmy jsou domácnosti s čistým příjmem do 2,0násobku životního minima. Tento typ domácností má nejvyšší průměrnou

výši dávky na domácnost – 1309 Kč, konkrétně nejvyšší je u tohoto typu domácností s příjmem od 1,0 do 1,4násobku životního minima. Efekt dávky sociálního příplatku je nejvíce patrný především u domácností s příjmem do životního minima, kdy se podíl domácností v tomto

pásmu snižuje vlivem poskytnuté dávky o 12,7 procentního bodu (tabulka č. 20 a 22). Sociální příplatek má vyšší efekt než dávky hmotné nouze, jejichž účinek na snížení počtu domácností pod životním minimem je 4,9 procentních bodů (tabulka č. 18 a 20).

Tabulka č. 17: Sociální příplatek - domácnosti s dětmi a min. příjmy

počet domácností příjemců	181
průměrná výše dávky na domácnost (Kč, měsíc)	1 309
celkem vyplaceno (Kč, rok)	2 843 000
průměrná výše dávky na dítě (Kč, rok)	9 296
průměrná výše dávky na dítě (Kč, měsíc)	774

Tabulka č. 19: Průměrná výše dávek (v Kč na domácnost a měsíc)

do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM
0	1 282	1 694	1 561	984

Tabulka č. 21: Průměrná výše dávek (čistý příjem bez dávek hmotné nouze, Kč, měsíc, domácnost)

do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM
205	1 457	1 636	1 526	963

Tabulka ukazuje průměrnou výši sociálního příplatku podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze) ve vztahu k ŽM

Tabulka č. 23: Průměrná výše dávek (čistý příjem bez dávek hmotné nouze a sociálního příplatku, Kč, měsíc, domácnost)

do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM
953	1 905	1 856	1 184	332

Závěr

Na výše uvedených datech je zřejmé, že poměrně významnou skupinu příjemců sociálního příplatku tvoří neúplné domácnosti s dětmi, jedná se především o domácnosti žen-samoživitelek, tento typ do-

mácnosti má nejvyšší průměrnou výši sociálního příplatku, a to 1206 Kč. Účinek poskytování sociálního příplatku je znatelný především ve snižování počtu domácností s příjmem do životního minima. Tento efekt je významnější než efekt dávek hmotné nouze a nejvíce se projevuje u do-

mácností s minimálními příjmy a dětmi, kdy snižuje počet domácností s příjmem do životního minima o 12,7 procentního bodu, zatímco dávky hmotné nouze jen o 4,9 procentního bodu.

Autor působí ve VÚPSV a na ESF MU.

Tabulka č. 18: Počty domácností (příjemců sociálního příplatku) podle násobků životního minima

	do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	celkem
	0	4	21	74	82	181
podíl %	0,0	2,2	11,6	40,9	45,3	100,0

Tabulka č. 20: Počty domácností podle násobků životního minima (čistý příjem bez dávek hmotné nouze)

	do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	celkem
	2	11	32	66	70	181
podíl %	1,1	6,1	17,7	36,5	38,7	100,0

Tabulka ukazuje počty domácností (příjemců sociálního příplatku) podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze) ve vztahu k ŽM

Tabulka č. 22: Počty domácností podle násobků životního minima (čistý příjem bez dávek hmotné nouze a sociálního příplatku)

	do 0,5 ŽM	0,5-1,0 ŽM	1,0-1,4 ŽM	1,4-1,8 ŽM	1,8-2,0 ŽM	celkem
	3	33	39	74	31	181
podíl %	1,7	18,2	21,5	40,9	17,1	100,0

Tabulka ukazuje počty domácností (příjemců sociálního příplatku) podle výše čistého příjmu na domácnost (po odečtení dávek hmotné nouze a sociálního příjmu) ve vztahu k ŽM

Poznatky z praxe

Neziskové organizace v Litoměřicích

Město Litoměřice od počátku 90. let 20. století aktivně podporuje rozvoj neziskového sektoru. Mnohé z neziskových organizací významně pomáhají s řešením závažných sociálních či ekologických problémů, jiné jsou zaměřeny na volnočasové, kulturní a sportovní aktivity dospělých, dětí nebo mládeže. Rozvoj neziskového sektoru ve městě je postaven na úzké spolupráci radnice s neziskovými subjekty, což se v oblasti sociální zcela přirozeně proměnilo v proces komunitního plánování sociálních služeb. Do tohoto procesu jsou zapojeni jak poskytovatelé služeb sociálních, tak služeb prarodinných a volnočasových. Litoměřice komunitně plánují od roku 2004, v roce 2010 zastupitelstvo schválilo již třetí komunitní plán.

Činnost organizací je ze strany města podporována především díky široké nabídce grantových programů, které jsou zaměřeny na tyto oblasti: sociální a prarodinné služby, kultura, sport, ekologie, zdravý životní styl. Širokou platformu pro spolupráci s neziskovým sektorem dává také Zdravé město a Místní Agenda 21. Litoměř-

řice jsou členem Národní sítě Zdravých měst od roku 2000, v listopadu 2010 potře- tí obhájily kategorii B.

Při komunitním plánování sociálních služeb se neziskové organizace z daných oblastí ve městě scházejí, spolupracují, předávají si informace a také společně hledají možnosti, jak se lépe zviditelnit a zaji-

stit finanční zdroje na běžný provoz, ale i na další rozvoj. Jedním z dobře viditelných výsledků této spolupráce je také každoroční „Kampaň pro neziskový sektor“, kterou připravují neziskové organizace ve spolupráci s odborem sociálních věcí a zdravotnictví a ve spolupráci se Zdravým městem Litoměřice. Kampaň 30 dní pro